

УДК 378.011.3-057.175

DOI: 10.31470/2786-6327/2023/3/92-99

Катерина Сідіропуло

аспірантка кафедри загальної педагогіки і

педагогіки вищої школи,

E-mail: Skatyff@gmail.com

ORCID iD: orcid.org/0000-0003-1725-6857

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

(вул. Сухомлинського, 30, Переяслав, Київська обл., 08400, Україна)

Богдан Бандур

аспірант кафедри загальної педагогіки і

педагогіки вищої школи,

E-mail: westmann1969@gmail.com

ORCID iD: orcid.org/0000-0002-6318-691X

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

(вул. Сухомлинського, 30, Переяслав, Київська обл., 08400, Україна)

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В МАГІСТРАТУРІ**

У статті з'ясовано сутність понять «тенденції», «професійно-педагогічна компетентність майбутнього викладача закладу вищої освіти». Розглянуто сучасну магістерську підготовку студентів як відкриту педагогічну систему, здатну до самоорганізації та саморозвитку. Проаналізовано сучасний зарубіжний досвід та особливості професійної підготовки майбутніх викладачів в магістратурі (Великої Британії, Німеччини, США). Доведено, що вивчення тенденцій розвитку освітніх систем у різних країнах світу дозволяють переосмислити концепцію професійної підготовки майбутніх викладачів; сучасні тенденції у системі вищої освіти потребують якісних змін у професійній підготовці майбутніх викладачів закладів вищої освіти й окреслюють для них нові вимоги й обов'язки, напрями діяльності щодо отримання інноваційної інформації, застосування педагогічних технологій, навчання упродовж свого життя. Виокремлено та охарактеризовано основні тенденції професійної підготовки майбутніх викладачів у магістратурі: варіативність та постійне оновлення магістерських програм; збільшення практичної складової професійної підготовки; нові запити щодо формування професійно-педагогічної компетентності майбутнього викладача і розширення його функцій; зростання вагомості самоосвітньої складової; введення інноваційних методів і технологій в практику професійної підготовки майбутніх викладачів. Визначено, що сучасні тенденції стають орієнтирами для удосконалення організації освітнього процесу в магістратурі в процесі професійної підготовки майбутніх викладачів.

Ключові слова: тенденції, професійно-педагогічна компетентність майбутнього викладача закладу вищої освіти, зарубіжний досвід, магістратура, освітня програма, модернізація освіти, професійна підготовка, якість освіти.

Kateryna Sidiropulo

graduate student of the Department of General Pedagogy and

of higher school pedagogy,

E-mail: Skatyff@gmail.com

ORCID iD: orcid.org/0000-0003-1725-6857

Grigory Skovoroda University in Pereyaslav

(30 Sukhomlynskogo str., Pereyaslav, Kyiv region, 08400, Ukraine)

Bohdan Bandur,
graduate student of the department of general pedagogy and
of higher school pedagogy,
E-mail: westmann1969@gmail.com
ORCID iD: orcid.org/0000-0002-6318-691X
Grigory Skovoroda University in Pereyaslav
(30 Sukhomlynskogo str., Pereyaslav, Kyiv region, 08400, Ukraine)

MODERN TRENDS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF MASTER DEGREE IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

The essence of the next concepts: “tendencies”, “professional and pedagogical competence of the future teacher of a higher education institution” is clarified in the article. The modern master apos’s training of students as an open pedagogical system capable of self-organization and self-development is considered in it. Modern foreign experience and features of professional training of future teachers in the master apos’s degree (Great Britain, Germany, and the USA) is analysed. It has been proven that the study of trends in the development of educational systems in different countries of the world allows us to rethink the concept of professional training of future teachers; modern trends in the system of higher education require qualitative changes in the professional training of future teachers of higher education institutions and outline for them new requirements and responsibilities, areas of activity for obtaining innovative information, using pedagogical technologies, that are being learned throughout their lives. The main trends in the professional training of future teachers of master apos’s degree are highlighted and characterized: variability and constant updating of master apos’s programs; increasing the practical component of professional training; new requests regarding the formation of the professional and pedagogical competence of the future teacher and the expansion of his functions; growing importance of the self-educational component; introducing innovative methods and technologies into the practice of professional training of future teachers. It was determined that modern trends become guidelines for improving the organising of the educational process of master apos’s degree in the process of professional training of future teachers.

Key words: trends, professional-pedagogical competence of the future teacher of a higher education institution, foreign experience, master apos’s degree, educational program, modernization of education, professional training, quality of education.

Постановка проблеми. У системі вітчизняної вищої школи майбутні викладачі зазвичай здобувають освіту в магістратурі (*другий рівень вищої освіти*), куди вони вступають після закінчення бакалаврату (*перший рівень вищої освіти*). Здавалось би, що за чотири роки навчання на бакалавраті студенти отримали достатній рівень педагогічних знань при засвоєнні психолого-педагогічних дисциплін. Однак, практика доводить, що освітні програми останніх років сильно трансформувалися не в сторону збільшення годин педагогічно-методичної складової, а в сторону розширення фахових предметів спеціальності. Отже, такі важливі для майбутнього викладача практичні уміння і навички недостатньо формуються у процесі навчання на бакалавраті. Окрім того, вступ до магістратури на основі єдиного випускного іспиту (ЄВІ) з англійської мови, із знанням якої у студентів також виникають труднощі, обмежує кількість магістрантів, що можуть отримати професійну кваліфікацію викладача закладу вищої освіти. Отже, сьогодні до магістратури вступають тільки найкращі студенти, які закінчили бакалаврат, тому кількість магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки постійно зменшується на відміну від зарубіжних країн, де ця спеціальність є престижною. Так, Н. Варга зауважує: «В останні роки спостерігається тенденція до зростання кількісних і якісних показників у сфері професійно-педагогічної підготовки фахівців вищої школи США. Відбувається широкомасштабна підготовка магістрів і докторів за спеціалізацією «Освіта» і, зокрема, «Вища освіта». Близько 90 американських університетів провадять підготовку за цим напрямом» (Варга Н. І., 2019: с. 28).

Отже, у розвинутих країнах світу, таких як США престижність професії викладача зростає у зв'язку зі збільшенням кількості університетів. В Україні кількісний склад магістрантів, особливо майбутніх викладачів, зменшується за рахунок зменшення у країні закладів вищої освіти (ЗВО) й помірній заробітній платі викладачів, яка наближена до зарплати вчителя загальних закладів середньої освіти (ЗЗСО). На нашу думку, така ситуація із підготовкою майбутніх викладачів в Україні не є обґрунтованою, бо саме від їх освіченості й компетентності залежить якість підготовки студентів у закладах вищої освіти. Професійну підготовку майбутніх викладачів ЗВО потрібно оновлювати з врахуванням сучасних світових тенденцій.

Сьогодні магістратура виступає як складова системи ступеневої освіти для підготовки науково-педагогічних, наукових та керівних кадрів із поглибленими теоретичними та спеціальними знаннями, практичними вміннями, навичками творчої дослідницької діяльності в ЗВО.

Погоджуємося з науковою позицією Н. Батечко, яка сучасну магістерську підготовку розглядає як відкриту педагогічну систему, здатну до самоорганізації та саморозвитку (Батечко Н., 2017: с. 54). Саме в такій системі відбуваються позитивні зміни з урахуванням сучасних тенденцій професійної підготовки майбутніх викладачів ЗВО. Тенденції, як можливість тих чи інших подій розвиватися в певному напрямку, обумовлюють алгоритм подальших кроків щодо модернізації освітнього процесу. Вивчення сучасних тенденцій розвитку освітніх систем у різних країнах світу, міжнародних стандартів дозволяє переосмислити концепцію професійної підготовки майбутніх викладачів, якість якої потребує постійного підвищення. Визначені тенденції стають орієнтирами для удосконалення організації освітнього процесу в магістратурі в процесі професійної підготовки майбутніх викладачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підготовки майбутніх викладачів в магістратурі розглядається у працях таких науковців як Н. Батечко, М. Головань, Н. Дем'яненко, Н. Мирончук та ін. Зарубіжний досвід професійної підготовки викладачів вищої школи в магістратурі висвітлюється у працях таких вчених як Н. Варга, М. Криштанович, С. Криштанович, О. Проценко, Н. Савченко, М. Сахно, М. Merkt та ін.

Мета статті – проаналізувати особливості організації процесу професійної підготовки майбутніх викладачів у різних країнах світу; визначити сучасні тенденції щодо підвищення якості освіти в магістратурі у процесі підготовки майбутніх викладачів в українських ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Дослідження провідних тенденцій у системі вищої освіти в практиці як вітчизняної, так і зарубіжної педагогіки орієнтовані на визначення основних положень модернізації освітньої галузі. Так, Н. Мирончук серед тенденцій, які зумовлюють потребу якісних змін у підготовці викладачів вищої школи, виокремлює наступні:

1. Становлення планетарного комунікативного простору, в якому інтенсифікуються процеси професійного спілкування (*наукова співпраця, академічний обмін, стажування*), у тому числі й іноземною мовою.
2. Неперервне розширення функцій професійної діяльності викладачів, що пов'язане з соціальними умовами, з розвитком науки та виробництва, новими освітніми практиками у вищій освіті.
3. Виникнення нових та зміна існуючих сфер трудової діяльності, що зумовлює появу нових запитів щодо компетентності фахівця, зміну вимог до його професійних та особистісних характеристик.
4. Введення інноваційних практик і технологій в освіту, що потребує підвищення рівня компетентності викладачів закладів вищої освіти.
5. Зростання вагомості самоосвітньої складової задля удосконалення власного професіоналізму та пошуку й упровадження інноваційних технологій, нових методів роботи в умовах переорієнтації професійної діяльності зі знаннево орієнтованої парадигми до смислової домінанти мислення, інтелекту.
6. Функціонування особливого типу комунікації, який створює специфічне соціальне середовище з певним типом цінностей.

7. Розширення можливостей і потреб особистісного розвитку людини, зростання потреби її особистісної та професійної самоорганізації (Мирончук Н., 2018: с. 146-172).

Н. Савченко, вивчаючи досвід професійної підготовки магістрів ЗВО *Німеччини*, засвідчує наявність *наступних тенденцій*, серед яких: варіативний підхід; акцент на сучасні досягнення науки та інноваційні процеси у сфері практичної діяльності; провадження інноваційних технологій навчання; автономність ЗВО; міжнародна інтеграція; підготовка майбутніх фахівців до здійснення практичної діяльності на макрорівні, до викладацької діяльності у ЗВО або продовження навчання у докторантурі (Савченко Н., 2022: с. 77). Отже, вказані тенденції орієнтовані на: *варіативність та постійне оновлення магістерських програм; збільшення практичної складової професійної підготовки; нові запити щодо формування професійно-педагогічної компетентності майбутнього викладача і розширення його функцій; зростання вагомості самоосвітньої складової; введення інноваційних методів і технологій в практику професійної підготовки майбутніх викладачів*. Перелік виокремлених тенденцій, що сприяють удосконаленню процесу професійної підготовки майбутніх викладачів у ЗВО, можна продовжити, але, на нашу думку, саме означені спрямування в діях є основними для якісних змін освітнього процесу магістратури.

Охарактеризуємо визначені тенденції. Перша – *варіативність та оновлення магістерських програм* означає постійні зміни освітніх програм (ОП) із урахуванням індивідуальних потреб студентів, запитів суспільства і роботодавців. Так, особливості розвитку магістерських програм у системі вищої освіти *Великої Британії* полягає в індивідуальному компонуванні навчальних програм, побудові програм з курсів наявних в університеті і пропонованих здобувачам на замовлення. До складу освітніх програм підготовки майбутніх викладачів входять обов'язкові та факультативні дисципліни; основна тематика навчальних програм стосується ролі викладача вищої школи, основ процесу навчання студентів, оцінювання їх знань, умінь та навичок. У ОП звертається увага на техніки, методи і форми викладання у вищій школі, організацію особистісно зорієнтованого навчання; філософію викладання; академічну доброчесність студентів і запобігання плагиату у науковій діяльності; розвиток рефлексії; організацію науково-дослідницької роботи тощо. Аналогічні освітні компоненти ОП підготовки майбутніх викладачів реалізуються і у вітчизняних ЗВО. Як зазначає Н. Мирончук, із однієї сторони в магістратурі апробуються перші наукові результати у процесі роботи над кваліфікаційною працею, з іншої – відбувається підготовка кадрів для педагогічної діяльності. Відтак, навчання в магістратурі реалізує три функції: *освітню* – набуття студентами необхідних для виконання професійно-педагогічної діяльності знань, умінь та навичок; *науково-дослідницьку* – навчання магістрантів дослідницькій діяльності; *професійну* – готує випускників до виконання професійних функцій викладача (Мирончук Н., 2018: с. 99-100). Індивідуальна траєкторія навчання кожного магістранта визначається блоком вибірових дисциплін, які студенти можуть обрати зі своєї та інших програм. Отже, означена тенденція притаманна як зарубіжним, так і вітчизняним ЗВО, хоча в них можуть бути й свої особливості вступу і навчання в магістратурі (*конкурсний відбір, організація навчання й контролю, наявність практичного досвіду тощо*).

Другою тенденцією є *збільшення практичної складової професійної підготовки*. Загальновідомо, що практична складова магістерських ОП за кордоном значно більша, ніж вітчизняна. Так, М. Сахно виокремлює такі основні практичні вміння, що здобуваються в магістратурі *Великої Британії*, а саме: викладачам необхідно використовувати відповідні оптимальні методи та форми навчання, включаючи і новітні технології, розвивати незалежний творчий підхід до викладання між педагогічною теорією, науковими дослідженнями та власним педагогічним досвідом, проводити власні дослідження та втілювати їх у практику. Саме до таких видів діяльності, як зазначає ця дослідниця, готують магістерські програми підготовки викладачів вищої школи Великої Британії (Сахно М., 2013: с. 258). Зрозуміло, що кількість годин педагогічної практики обумовлюють наявність практичних умінь і навичок, що гарантує магістрантам ефективну професійну викладацьку діяльність. Тому збільшення практичної складової професійної підготовки магістрантів є потребою часу. Однак і вітчизняна і зарубіжна

магістратура, як зазначає О. Проценко, мають практичну спрямованість, розвивають навички самостійного навчання, творчого потенціалу, готовності до здійснення самоосвіти, професійного розвитку та навчання впродовж життя (Проценко О., 2015: с. 245). У процесі практичної професійної підготовки магістрантів формуються й професійні якості майбутніх фахівців. Це підтверджує Н. Дем'яненко, яка виокремлює із позиції роботодавців найбільш затребувані *якості фахівців, що повинні формуватися на магістерському рівні підготовки*: професійна мобільність і самостійність; готовність і здатність приймати швидкі й нестандартні рішення; вміння швидко реагувати на неочікувані ситуації; здатність швидко адаптуватися до нових соціально-економічних умов; високий рівень концентрації, розподілу і стійкості уваги; готовність змінювати плани, способи розв'язання завдань під впливом зовнішніх факторів; комунікативність і соціально-професійна відповідальність; здатність приймати і впроваджувати нове на практиці (Дем'яненко Н., 2013: с. 133). Саме означені здатності, які виділяє Н. Дем'яненко для підготовки фахівців в магістратурі є, на нашу думку, основою формування професійної компетентності майбутніх викладачів.

Тому третьою тенденцією ефективної професійної підготовки майбутніх викладачів ЗВО саме є – *нові запити щодо формування професійно-педагогічної компетентності майбутнього викладача і розширення його функцій*. У 2005 році, як зазначає Е. Карветі (E. Karweti), Європейським парламентом оприлюднено рекомендації щодо визначення головних компетентностей, однією з яких стала й *професійно-педагогічна компетентність*, що дозволяє особистості усвідомлювати та використовувати можливості для саморозвитку, визначення цілей та стратегій якісної освіти, а також способів навчання (Karweti E., 2014). М. Криштанович, С. Криштанович *професійно-педагогічну компетентність викладача* розуміють як наявність у нього не стільки значного обсягу знань і досвіду, скільки вмінь актуалізувати накопичені знання і вміння, у потрібний момент їх використовувати у процесі реалізації своїх професійних функцій у закладі вищої освіти (Криштанович М., Криштанович С., 2020: с. 21). Враховуючи багатоаспектність діяльності викладача ЗВО можна стверджувати, що його професійно-педагогічну компетентність М. Криштанович, С. Криштанович розглядають на рівні виконання своїх професійних обов'язків, що відображені в посадовій інструкції викладача. Основні функції професійної діяльності викладача М. Головань поділяє на *загально-педагогічні та загально-трудові*. Вчений підкреслює, що до *загально-педагогічних* можна віднести: інформаційну, мобілізаційну, розвивальну, орієнтирну. До *загально-трудових* функцій віднесено: проєктувальну, конструктивну, організаційну, комунікативну, дослідницьку, організаційну (Головань М. С., 2014: с. 80). Таким чином, науковці вбачають професійну компетентність педагогічних працівників у виконанні професійних функцій.

У визначенні поняття «*професійна компетентність викладача*» Л. Моторна наполягає на необхідності постійного самовдосконалення педагогів, їх творчості й відповідальності й характеризує цю дефініцію як інтегроване й комплексне явище, яке поєднує у собі професійно важливі й особистісні якості особистості (*знання, уміння та навички, показники загальної культури*), прагнення до безперервної самоосвіти та самовдосконалення, творче й відповідальне ставлення до своєї справи (Моторна Л.В., 2016: с. 250). Загальновідомо, що самоосвіта викладача є основною формою підвищення професійної педагогічної компетентності, що передбачає систематичне вдосконалення знань й узагальнення передового досвіду шляхом цілеспрямованої самоосвітньої роботи (*вивчення сучасної психолого-педагогічної літератури; підвищення загального рівня культури, ерудиції; ознайомлення із інноваційними освітніми технологіями; публікації наукових статей тощо*). М. Меркт (M. Merkt) – вчена із Університету прикладних наук Магдебурга-Стендаля в Німеччині, визначає основні напрямки самоосвіти викладачів за кордоном та підвищення їх педагогічної компетентності. Вона зауважує, що розвиток педагогічної компетентності в інституційному контексті вищої освіти має декілька вимірів. Сюди входить *індивідуальний, особистісний розвиток* на кар'єрному шляху. Іншим виміром є *інституційне закріплення педагогічної компетентності через програми безперервної освіти та навчання, оцінювання та розвиток якісних культурних контекстів*. Третій вимір передбачає

встановлення правових і процедурних рамок щодо здібностей викладачів у відповідних статутах, що керують закладами вищої освіти, й положеннях, що стосуються магістерських і докторських програм. Четвертим виміром є *розробка національних стандартів*, що базуються на компетенціях, яких зобов'язані дотримуватися університети (Merkt, M., 2017). Аналогічні підходи до самовдосконалення притаманні й викладачам вітчизняної вищої школи. Отже, *наступною тенденцією успішної професійної підготовки майбутніх викладачів ЗВО є зростання вагомості самоосвітньої складової, постійне самовдосконалення і самоосвіта*.

Швидкий розвиток сучасної педагогічної науки, збільшення потоку інформації підвищує вимоги до будь-якого професіонала щодо його професійної компетентності, потребує від кожної особистості прагнення й уміння наполегливо займатися самоосвітою і самовдосконаленням. Відмінною особливістю самоосвіти викладача ЗВО є не лише самовдосконалення в особистому та професійному плані, а й розвиток студентів, яких він навчає.

Останньою тенденцією є *введення інноваційних методів і технологій в практику професійної підготовки майбутніх викладачів*. Сьогодення вимагає модернізації освітнього процесу в умовах швидких змін, що напряду пов'язана з реформуванням та трансформацією освіти, спрямована на зміни щодо осучаснення освітніх підходів, розроблення й реалізацію нових цілей, завдань, стратегій. Модернізація освіти передбачає орієнтацію на освітні інновації як процесу створення, поширення, використання нових способів, знань, прийомів, підходів, технологій для одержання ефективного освітнього результату. Упровадження освітніх інновацій здійснюється у процесі інноваційної педагогічної діяльності, що розглядається відповідно до основних ідей відкритої освіти, ґрунтується на активності й індивідуальному підході до студентів, цифровізації професійної підготовки. Організація інноваційної діяльності залежить й від викладача та його індивідуальності, самосвідомості, здібностей, професіоналізму, що розглядається через призму використання різних методів навчання: репродуктивних (*пояснювально-ілюстративного, продуктивного*), продуктивних (*проблемного викладу знань, частково-пошукового, пошукового, дослідницького*) та методів стимулювання творчої активності магістрантів (*відкриття, розвивальних ігор, симуляцій, навчання у співробітництві, проектів, навчального тренінгу*) (Батечко Н., 2017: с. 57). Інноваційний розвиток освіти в сучасній Україні здійснюється із урахуванням певних принципів (*проектування, безперервності, стратегічного інвестування, інноваційності освітнього середовища, випереджаючого розвитку*), на підставі яких відбуваються системні зміни в освітній галузі.

Висновки. Сучасні тенденції у системі вищої освіти потребують якісних змін у професійній підготовці майбутніх викладачів ЗВО й окреслюють для них нові вимоги й обов'язки, напрями діяльності щодо отримання інноваційної інформації, застосування педагогічних технологій, навчання упродовж свого життя. Основними тенденціями професійної підготовки майбутніх викладачів у магістратурі є: *варіативність та постійне оновлення магістерських програм; збільшення практичної складової професійної підготовки; нові запити щодо формування професійно-педагогічної компетентності майбутнього викладача і розширення його функцій; зростання вагомості самоосвітньої складової; введення інноваційних методів і технологій в практику професійної підготовки майбутніх викладачів*.

Проведене дослідження не претендує на повне розв'язання зазначеної проблеми. Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні тенденцій професійної підготовки майбутніх фахівців різних спеціальностей.

Список використаних джерел і літератури

1. Батечко Н. (2017). Сучасні підходи добору методів навчання майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури. *Педагогічний процес: теорія і практика. Сер.: Педагогіка*. № 3 (58). С. 53–59.
2. Варга Н. І. (2019). Організаційні засади професійної підготовки викладача вищої школи США. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Педагогіка. Соціальна робота* / гол. ред. І. В. Козубовська. Вип. 2 (45). С. 26–30.
3. Головань М. С. (2014). Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія: зб. ст.* Вип. 44. Ч. 3. С. 79–88.

4. Дем'яненко Н. М. (2013). Освітній простір педагогічного університету: Зміна пріоритетів. *Європейські педагогічні студії*. Вип. 3-4. С. 129–140.
5. Криштанович М., Криштанович С. (2020). Особливості формування професійно-педагогічної компетентності викладача закладу вищої освіти у провідних країнах Європи. *Освітні обрії*. № 1 (50). С. 18–21.
6. Мирончук Н. М. (2018). Професійна діяльність викладача вищої школи: суспільні виклики та проблеми змісту підготовки. *Професійна освіта: андрагогічний підхід: монографія / кол. авторів; за ред. О. А. Дубасенюк*. Житомир: Вид. О. О. Євенок. С. 146–172.
7. Мирончук Н. М. (2018). Особливості змісту підготовки магістрів спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» («Педагогіка вищої школи») в Україні. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*. № 3. Vol. 6. P. 99–103.
8. Моторна Л. В. (2016). Основні характеристики професійної компетентності викладача коледжу. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип. 44. С. 247–250.
9. Проценко О. (2015). Професійна підготовка викладачів вищої школи в магістратурі: досвід європейських країн. *Освітологічний дискурс*. № 3 (11). С. 238–247.
10. Савченко Н. С. (2022). Порівняльна характеристика магістерських програм у закладах вищої освіти в Україні та за кордоном. *Наукові записки. Сер.: Педагогічні науки*. № (206). С. 74–81. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-206-74-81>
11. Сахно М. В. (2013). Професійна підготовка майбутніх викладачів у магістратурі університетів Великої Британії. *Порівняльна професійна педагогіка*. № 1. С. 256–262.
12. Karweti E. (2014). Influence managerial ability of principals and factors affecting the motivation work on the performance of special-ed teacher. *Journal Educational Research*. Vol. 11, 2. P. 21–31.
13. Merkt M. (2017). The importance of academic teaching competence for the career development of university teachers: A comment from higher education pedagogy. *GMS Journal for Medical Education*. № 34 (4): Doc 48. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5654111/>

References

1. Batechko, N. (2017). Suchasni pidkhody doboru metodiv navchannia maibutnikh vykladachiv vyshchoi shkoly v umovakh mahistratury [Modern approaches to the selection of training methods for future teachers of a higher school in the conditions of a master's degree]. *Pedahohichni protses: teoriia i praktyka. Ser.: Pedahohika – Pedagogical process: theory and practice. Ser: Pedagogy*, 3(58), 53–59 [in Ukrainian].
2. Varha, N. I. (2019). Orhanizatsiini zasady profesiinoi pidhotovky vykladacha vyshchoi shkoly SshA [Organizational principles of professional training of a teacher of a higher school in the USA]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Ser.: Pedahohika. Sotsialna robota – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Scope: Pedagogy. Social work*, 2(45), 26–30 [in Ukrainian].
3. Holovan, M. S. (2014). Profesiina kompetentnist vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu [Professional competence of a teacher of a higher educational institution]. *Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity. Ser.: Pedahohika i psykholohiia – Problems of modern pedagogical education. Ser: Pedagogy and psychology*, 44: 3, 79–88 [in Ukrainian].
4. Demianenko, N. M. (2013). Osvitnii prostir pedahohichnoho universytetu: Zmina priorytetiv [Educational space of a pedagogical university: Changing priorities]. *Yevropeiski pedahohichni studii – European pedagogical studies*, 3-4, 129–140 [in Ukrainian].
5. Kryshtanovych, M., Kryshtanovych, S. (2020). Osoblyvosti formuvannia profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti vykladacha zakladu vyshchoi osvity u providnykh krainakh Yevropy [Peculiarities of the formation of professional and pedagogical competence of a teacher of a higher education institution in the leading countries of Europe]. *Osvitni obrii – Educational horizons*, 1(50), 18–21 [in Ukrainian].
6. Myronchuk, N. M. (2018). Profesiina diialnist vykladacha vyshchoi shkoly: suspilni vyklyky ta problemy zmistu pidhotovky [Professional activity of a teacher of a higher school: social challenges and problems of the content of training]. *Profesiina osvita: andrahohichni pidkhid: monohrafiia [Professional education: andragogical approach: a monograph]*, 146–172 [in Ukrainian].
7. Myronchuk, N. M. (2018). Osoblyvosti zmistu pidhotovky mahistriv spetsialnosti 011 «Osvitni, pedahohichni nauky» («Pedahohika vyshchoi shkoly») v Ukraini [Peculiarities of the content of master's training in specialty 011 «Educational, pedagogical sciences» («Higher school pedagogy») in Ukraine]. *Scientific Letters of Akademik Society of Michal Baludansky*, 3: 6, 99–103 [in Ukrainian].
8. Motorna, L. V. (2016). Osnovni kharakterystyky profesiinoi kompetentnosti vykladacha koledzhu [The main characteristics of the professional competence of a college teacher]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problem – Modern Information Technologies and Innovative Teaching Methods in the Training of Specialists: Methodology, Theory, Experience, Problems*, 44, 247–250 [in Ukrainian].
9. Protsenko, O. (2015). Profesiina pidhotovka vykladachiv vyshchoi shkoly v mahistraturi: dosvid yevropeiskyykh krain [Professional training of higher school teachers in the master's degree: experience of European countries]. *Osvitlohichni dyskurs – Educational discourse*, 3 (11), 238–247 [in Ukrainian].

10. Savchenko, N. S. (2022). Porivnialna kharakterystyka mahisterskykh prohram u zakladakh vyshchoi osvity v Ukraini ta za kordonom [Comparative characteristics of master's programs in institutions of higher education in Ukraine and abroad]. *Naukovi zapysky. Ser.: Pedahohichni nauky – Scientific notes. Ser.: Pedagogical Sciences*, (206), 74–81. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-206-74-81> [in Ukrainian].
11. Sakhno, M. V. (2013). Profesiina pidhotovka maibutnikh vykladachiv u mahistraturi universytetiv Velykoi Brytanii [Professional training of future teachers in the magistracy of universities in Great Britain]. *Porivnialna profesiina pedahohika – Comparative professional pedagogy*, 1, 256–262 [in Ukrainian].
12. Karweti, E. (2014). Influence managerial ability of principals and factors affecting the motivation work on the performance of special-ed teacher. *Journal Educational Research*, 11, 2, 21–31 [in English].
13. Merkt, M. (2017). The importance of academic teaching competence for the career development of university teachers: A comment from higher education pedagogy. *GMS Journal for Medical Education*, 34(4): Doc 48. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5654111/> [in English].